

کاری هه بوون

ره ئوو فی نه حمه د ئالانی

1984/8/27

1 - منداله که بوو ، منداله که ی بوو بوو ، منداله که ی ده بی .. هتد .

2 - خوزگه به هار ده بوو ، نه وه بو تو ده بی .. له و رسته کارانه دا ، دوخی کارا [Nominative] بی گرفت و ته واوه : بوونی منداله که یان بوونی به هارو شته که له زه ماننی رابوردوو رانه بوردوو دا ، ده چه سپیت و سه رله به ریشیان رسته کاری ته واون .

ب - 1 - ئاوه که بوو به سه هۆل ... نه بوو به سه هۆل .
2 - منداله که بوو به پیاو .

له م جوونه یاندا ، کاری (بوو) ناته واوه به بی گری ئاوه لکاره که مه به سستی سه رومر نادابه ده سته وه . له م کاتی گورانه دوخی = صیرورة / هدا ، پنی ده بیژری کاری ناته واوی یاریده ده رو زه مانیشی به زه قی تیدا دیاردی کراوه . نه رکه سه ره کیه که ی گورانه کاریه له باریکه وه بو باریکی دی و له چه مکی بوونی رووت ده رباز بووه .

ج - به ندیه که ئازاد بوو ، ... ئازاد ده بی

لیزه دا چه سپانی ئازاد بوونه که بو به ندیه که پیشان ده دا که به ستراره به زه ماننی له مه و په رو له مه و دواوه . له گه ل نموونه کانی پیشوو دا جیاوازه ؛ چونکه مه به سستی ئیره ته نیا چه سپانی بوونه رووته که نیه . که پیشی ده گوتری یاریده ده ر ، له به رته وه یه نه ئاوه لئاوه که به ته ننی ئیسناد فه راهم ده هینی ونه [بوون] ی رووتیش هه مان مه لبه ندی - ئازاد بوون - ی کاتی تاییه تی پی مه یسه رده بی .

د - منداله که نووستبوو ، گوله که سوور بوو بوو . له رسته ی

به رله وه ی که له بابه ته که هه ل پیچم ، رای ده که په نم که له ژماره 80 ی گوڤاری روشنبیری نویی سالی 1980 دا لیکولینه وه یه کم به سه رناوی - گه ردانی بوون - ه وه داکوتا . نه م چاره شیان نوره ی « کاری هه بوون » ه له توژینه وه یه کی چردا .. وه ک هه موو خه مخوریکی زمانه نه ده بیه که مان به چه ندان گرفتی بی په زاوه گیروده م . نه گه رله م باسه دا خالیکی به رانییش نیشانه بکه م ، له ئاینده دا ده بیته ده ستمایه یه ک بو قول داگرتنی زانسته زمانیه کان له لایه ن شاره زایانه وه و له پیناوی پته وکردنی ساختمانی نه و زمانه نه ده بیه ماندا که گرفتاری که نده ستمه ی روزگار بووه .

نه م کاره ی ئیره په یوه ندی ی به فه لسه فه ی سه رتا پاگری بوون و نه بوونی شت و بوونه وه ره وه نیه ؛ به لکو چه مسه ریکه له مه یدانی ئیتمولوژی و وشه سازی ی زمانه که ماندا .. هه رچه نده لیره و له ویی زمانه وانیماندا ، که مه نیگا و پرشته نووسینیکی ناچلانه ی به خویه وه دی بی⁽¹⁾ نه و راسته رییه مان بو دینادا که بمان که یه نیته ئارامگی زمانه وانی .. هاوکاریه که ی له مه ر منیش هه نگاوی سسته رویه که به ره و به نده نیکی فره دور .

ترازاندنیک :

یه که م کاری [بوون]

نه م کاره وه ک هه موو توخمه کانی دی ، گه ردان ته واوه و به ساده بی و لیک دراوی ، رسته کار (جملة فعلية) سازده دا و رووداوی سه ر به کاته کان دیاردی ده کاو هه وینیکه بو زاوژی جورا و جوری وشه و ئاوه لئاو . دیسان وه ک یاریده ده رو پاشگر په لی هاویشته وه ، وه ک له م نموونانه ی خواره وه دا ده رده که وی :

یه که میاندا - بوو - پاشگری کاری - نووست - هو ته نیا ماوه دوری له مه و بهر راده که یه نی و چه سپانی وجود له نارادا نیه . له دوه میشیاندا ، بوو - ی یه که م کاریکی ناتنه واوه و سفه تی سووریه تی بو گو له که ده چه سپینی له کاتی رابوردووی ره به قدا . بوو - ی دوه میس ته نیا پاشگریکی رووته بو [بوو] ی یه که م له ه مان رسته داو بیجگه ی دیاردی کردنی ماوه دوری هیچ دوری دی نیه . به چا و پوشین له و مامه له جوداییه کاری [بوو ، ده بی ، به ..] له خانه ی کاری - بوونه ک = کینونه - دا ، دست نیشان ده کری و له خیلی کاره خوویسته کانه .

دوهم کاری [هه + بوون]

که ردان ده که ن . به وچه شنه پیک هاتنه به هه له ی ده زانم پیی بگوتری کاری ناتنه واو .. بی هیز .. یاریده ده ر . له دوخی چه سپان و کاراییدا چ جیاوازییه کی نیه له که ل شه و هدا که بلین : - مالم هه بوو ، مالم سووتا .
2- نه م جار هس به سر نه ورستانه دا ده چه وه که له دوخی نه ری داو له و نمونانه دا ، ره که کاری [هه] به ساده یی که ردان ناکاو خه به ری پی نادری .
3- له رابوردووی به رده و امی و رانه بور دووا که نیشانه ی تاییه تیان له به راییی کاره کانه وه هیه ، دیسان که ردان ناکه ن و به کارنا هینرین ؛ لیره دا دوو نهینیه زمانی به دی ده که م :

1- کاری هه بوون ، نه ک کاری بوون - ته نیا به ره و چه سپانی وجودی رووت ده بیته وه و دیارده ی به ستنه وه به زمانی تیدا سسته وره هایه .

ب - رابوردووی نزدیک وره به ق و دانانی ، نه وه نده له کاتی [نیستا] دانابرین ، نه که ر بو تا بیناش بی له باری زه ق بوونه وه دا ، به یه که وه هل ده که ن . له لایه کی دیکه شه وه ، نیشانه ی - ده ، ب .. - ده شی به ره لستیکی دیکه بن .. به هر حال نه و بوچوونه تاییه تیه م بو باری سه رنجه .

4- هه روه که له مه ولا بو مان ده رده که وی ، کاری هه بوون - چ ساده بی و چ لیک دراوی ، نامرزی [نه ، نا ، مه] ی نه ری که له نه فی کاره کاندایا و سلیقه ی زمانه که سازاندوونی ، وه ری ان ناگری و نامرزیکی تاییه تی له شاهنگی « نی » دا وه رده گری . جاری له سر رویشتنی نه و نامرزه تاییه تیه ده هیلمه وه بو دوای به ره نجامی و به راورده که م .

نه ری

- مالم نه بوو .
- مالم نه بووه .
- مالم نه بوایه .
- مالم نه بی .

نه ری

- 1- دروست : مالم هه بوو .
- مالم هه بووه .
- مالم هه بوایه .
- مالم هه بی .

مالم نه ده هه بوو .

- مالم نه هه بوایه .
- مالم نه ده هه بی .
- مالم نه هه .

ب - نادرست :

- مالم ده هه بوو .
- مالم بهه بوایه .
- مالم ده هبی .
- مالم هه .

به به راوردو به ره نجامی نه و رسته که له ، نه مه ی خواره وم بو دهرده که وی :

نیگا :

نه م کاره به لیک دراوی ، شاه لئاوی کارای لی ده سازی ، وه ک [هه بوو = بووه : فلانکه س - هه بووه بووه]^۳ . بو پیچه وانه که شی ناشکرایه که ده گوتری : فلانکه س نابووته = نابووده .

1- نه وادیاره ره که کاری [هه] ی وجودی و [بوو] ی که ی نوونه ، جووته ده به ستن . له محه له دا وه ک لیکدراویک و له دوخی نه ری داو له ریژگی رابوردووی ره به ق و نزدیک و دانانیدا - وه ک له خشته ی یه که مدا - کوزاره ی ته واو ده که یه نی و به دروستی پیکه وه

به گویره ی سه لیکه ی رسته سازی ی کوردی تاثیر کاری « هه بوون » و کاری « بوون » مان لیکدی ترانژاندن و مه نتیق و نه رکیان له رسته سازیدا جیاوازه . نه وچا داده کشیم بو نیره وی بابته که .. به رله وهی به خواستی مه لبه ندی زمانه نه ده بیه که لئی وردبیمه وهن نمونه و دهقی لئو ده ربه خه م ، به پیویستی ده زانم به ره و دیرینه هه وارگی نه وکاره ، ناوړیک بده مه وه :

سپیه م : - سوړاڅیک له ره گه کاری [هه] دا :

1- نمونه ی ناویستایی :

« - پانیشچه اهمه = منم پاسه وان ..

- داتاچه ، سراتاچه اهمه = دادپه روه رمنم .

- اهورا نامه اهمه = ناهورا ناوی منه »^۳

له نه و تیکسته وه به دروستی ره گه کاری (هه) مان بو ده رده که وی که له کوردی ی ئیستامانداو له و رسته ناوانه دا تی ده چی که ده لئین : دادپه روه رمنم = من هه م . هه رله دوخی نه رییدا که مه به ست راگه یاندنی هه بوون بی له کاتی ئیستادا به ره وانی ده رده که ویته وه تی ناچی که ده لئین : - (من هه م، ئیمه هه مین) له جوونی رسته کاره و چه مک و مه به ست که ی له گه ل مه نتیقی رسته ناودا جیاوازه .

2- نمونه ی له زمانی هیندیدا :

1- نزدیک هی = نزیکه

2- پانی به ندکه روو ... پانی نهی هیی = یان :

نه هی هیی = ناوه که بگره وه .. ناو نیه = به م گوکردنه : -

. Pani, Nihî hây

به وردبوونه وه یه که له فه ره نگه و ناخاوتنی هیندیه کان کاری وجوودی له قالبی - Hiy ده بربرینیکی ئاساییه به پیچه وانه ی زمانی کوردی له دوخی نه ریشدا فورمی کاره که ده پاریزن .. هه مان کار بو تی په رو تی نه په پر گه ردانی بی ده که ن و به هیزه^۴ . دواتر له رووی فونه تیکه وه دهقی - نه هی هیی - م له ئوستادیکی هیندی ی براده رم تابینا کرده وه که له کرکه ی - نه هی هیی - وه نزیکه ، ده قاوده ق بی که ی نه کوردی له وه ده چی که بلین : نه وشته بوونی نیه ..

وجوودی نیه .

3- نمونه ی له فارسیدا :

« پیویسته له زمانی فارسیدا ، چه سه ک = رابطه / یه ک هه بی ، پالپشت و پال دراو = مسندو مسندالیه / به یه که وه بیه ستیه وه .. نه ویش له رسته ناودا بریتیه له مه ی خواره وه »^۳

چه سه په کی قرتاو

چه سه په کی ته واو

مه نه م = منم .
ئوست = نه وه .
نیه م = نیم .
نیست = نیه .

مه ن هه سته م
ئو هه ست
نیستیم
ئو نیست

ریشه ی نه و ده قانه ش به گه ردانی کون و تازه یانه وه هه ر له هه مان ده قه وهن که پیشتر له قاواره ی (هه) ی ناویستاو [هیی] ی هیندیدا به رامبه رکران .. نه مه ش به چا وپوشین له زیده ی . ST - ی فارسیه که . به لام له زمانه که ی ئیمه داو له رسته ناودا (من کوردم) قه واره قرتاوه که یان خو ی راداو ه . قالبی یه که میان (رابطه تمام) له بری ده سته شیوه ی گوران و لوپیدا ، باشتهر خو ی پاراستوه - وه ک زمانیکی جیاوازو سه به رخو [کوردی] به که مه گورانیکه وه له فارسیه که جیا ده بیته وه .

4- نمونه ی کوردی له شیوه ی لوپی و ناخاوتنی
شاره زوورو نه رده لاندنا :

خشته ی - ۱ -

3	2	1
_____	_____	_____
له مالم	له مال هه م	من هام له مال
له ماله	ها مال	نه و ها له مال

خشته ی - ب -

- 1- به بی سوانه وه تی چوون له دوخی نه رییدا : - من هم ،
 نیمه هین ، تو هه ی هیت / نه وه یه ، نه وان هین .
 2- له گه ل راناوی خاوه نییدا : نه سپم هه یه ، نه سپمان هه یه -
 هه مه ، هه مانه . نه سپ و ماینمان هین ، هه مانن ،
 هه یتمانن .

وردکردنه وه :

له ورسته کارانه دا ، کاری [هه] به زهقی له گه ل راناوی
 کاردا گه ردانی کردوه و نه سواوه : نه مه یان کاریکی خو کردی
 زمانه که مانه و ریشه ی نه گه ره که .

له ونمونانه دا ، راناوی لکاوی کارا له کومه له راناوی
 کاری تینه پاره : به ده ستووری زمان ده بی زیادو
 که میان نه بی .. ده با پیکال پیکیان بکه ینه وه :

من هم - مردم / م
 نیمه هین - مردین / ین
 تو هه یه - مردیت / یت ، ی
 نیوه هین - مردن / ن
 نه وه یه - ه - مرد [..] / ..
 نه وان هین مردن / ن .

له کاره رابوردوه که - مرد - دا ، نه وا دیاره که راناوی
 که سی سینه م له نارادا نیه .. به لام له کاری [هه] دا زیده یه که
 به فورمی بزوینی [ه] خو ی راداوه و نکوولی لی تاگری و له کاتی
 تی چوونی کاره که شدا - وه که له مه ولا باسی ده کری به له مپه ره وه
 خو ی ده پاریزی و ده ی سه لینی که پیوستیه کی زمانیه .
 ده نه و جا راناوی یان کاری یاریده ربی ، به چ ده ستووریک نه و
 زیده بزوینه دابین بکه ین !؟

به گویره ی هه لکه وتی گروه راناوه که ، بیتو به راناوی
 که سی سینه م دابنری ، ده بیته بیژوک ! چونکه له کاره
 تینه پاره کانی دییدا ، نه و راناوه له نارادا نیه . هه رچه نه ده
 زمانه وانه کانمان به گشتی ناوی کاری یاریده ده رو بی هیزیان
 به بالا بریوه .. نه مه یان کاتیک ده سه لینی که خودی کاره که ی
 له ته کدا نه بی . که بلین [نه وه یه] یاریده دری بوچی و چ

فه یلی	لوپی	عه ره بی
من هه سه م	هیسم	انا موجود
نه وه سه ی	هیسه	هو موجود

خشته ی - ج - له جافیدا :

پاره م هه س ← هه سم ، هه سه م
 پاره م نییس ← نییسه = Niy'esme

له م شیوه ناخاوتنه کوردیانه شدا کاره وجوودیه که
 باشتر - به تایبه تی له دوخی نه رییدا خو ی هیشتوه ته وه و به چاو
 شیوه ی دیکه مانه وه له گه ل زنجیره ی باسکراودا . نه وه نه ده
 دووره گه ردان نه وه ستاوه ته وه . وینرای نه وه ش که
 دهنگی / ت - ی فارسیه که تی چووه . شیوه فه یلیه که ش چه ند
 شتیگمان بو وه ده رده خا :

1 - بزوینی دوا ی دهنگی [س] ی قرتاوی پاراستوه و نه و
 بزوینه له نگه ریکی فونه تیکیه و نه راناوه و نه به شه کاره ، چونکه
 تیکرای کاره که له به رچاوه - راناوی کارا [ی] له نه و -
 هه سه ی - دا بو که سی سینه می تاک له ته کیدا یه و ، دوو راناو
 بو یه که که س و له یه که حاله تدا ، له زماندا روونادا .
 ب - هه مان دهق له قالبه ناویستاییه که وه نزیکه . شیوه
 لوپیه که ش که بزوینی [ه] ی شکاندوه ته وه به داکشای
 [ی] له دهقه هیندیه که وه نزیکه . که راناوی [ی] که سی
 سینه میشی گوپیوه ته وه به [ش] خو ی نزیک ده کاته وه له
 فارسی و لقی هه ورامی .

5- کاری [هه] به رووتی له مه لبه ندی زمانه
 نه ده بیه که ماندا :

دهوریک دهبینی ؟ .. دیسان بوچی به تهنی گه پریان له و بزوینه بیژوکه هالاندوه له نیوهر شهش راناوه که دا به فیرب توبی ناودیریان کردوه ، نه گه رنه وانی دی راناوبن نه میش راناوه ، نه گه رنه میش کاری یاریده ده ربی ده بی نه وانی دیکه ش ، هر فعل مساعد بن ؟!

نه وسا چ جیاوازییه کی هه یه له گه ل نه وه دا که بشلین له - مردم - دا ، راناوی « م » ی کارا ، فیرب توبیه بو کاری - مرد - نه گه رنه و بریاره شه بدهین ، نه و شیرازه ی زمانو مه نتیقی زمان هه ره سه دههین .. !!

ریزمانی فارسی به ره و زانستی مه نتیقی بو وه ته وه که سه باره ت به قسه یه کی کونه یونانیه کانه وه دلنیا :

که دهلین : « قه زیه ی خه به ری پیک دی له مه وزووع و مه حمول - واته نیهادو گوزاره - ده بی رابیته یه کیش هه بی بو نیسنادی ته و او جا زه مانی بی یان نازه مانی بی . زانا یونانیه کان باشتو مه نتیقیه کان به خته وه ری نه و زمانه ده ست نیشان ده کن که رسته ی خه به ری ی بی رابیته یان نیه و په نجه ده خه نه بان « است » ی سواوه . په نجه شه بو هه ژاری ی زمانی یونانی و [...] دریز - ده کن که له چه سه کی رسته ناودا ، که له به ریان هه یه ».

نه وان له ریزمانی خو یاندا ، نه و دیارده یه یان مه یاندوه و له کورتی بریویانه ته وه . نیمه شه هر هه مان دیارده مان هه یه و له ته وه ری مه نتیقیه کان ده رباز بووین و به لاسایی زمانی ئینگلیزی بریاری نه وه مان داوه که رسته ی کوردی به بی کار نابی . من نه وه نده ده لیم : مه رج نیه نه وه ی بو ئینگلیزی سازایی کوتومت بو نیمه شه بگونجی^۳ زمانه وانه کانمان نه وه نده له سه ر نه و بریاره هه تهرن که ده بی نه و کاره له رسته که دا زه قاوزه ق به ده ره وه بی یان هیماکه ی له چاوه ل ببه زیته وه .

6- سوان و تی چوونی کاری « هه » :

1- له رسته ناودا :

- من کوردم کورد نیم

- نه و کورده کورد نیه

2- له گه ل گری پرپوزیشندا :

- له مالیم له مال نیم

- له ماله له مال نیه

وهک له مه وه ره گوتم مه نتیقی ریگه به وه نادا که نه و دهسته راناوه دووبه شه بکرین و له پله ی که سی سییه مدا راناوه که کاری یاریده ده ری ناته و او بی و نه وانی دیکه شه هر راناوی روت بن . وهک بریان داوه .

هر نه وه نده مان بو ده لوی که به سه رجه میان بلین راناویان پیان بلین کاری یاریده ده ره به بی ریزه ره . رووتبر بو ی داده خزیم : نه و له وینه ی [من هه م] دا « م » راناوی کارایه و سو ی تیدانیه . له وچه له دا که کاره که تی ده چی و ده بیژین « منم » ریگه مان به خومان داوه حوکم بدهین که « م » له منم - داو « ه » له - نه وه - داو ... هتد . کاری بی هیزی یاریده ده رن .. !؟

نه نجامه که ی نه وه ده دا به دهسته وه : که یه ک مورفیم و له یه ک رسته داو له یه ک دوخدا ، پی بگوتری کارو پی پی بگوتری راناو .. !!

له وه شه به ولاوه تر ، نه و بوچوونه نامه نتیقیه که مه یه کی زمانمان بو ده سازینی که فتوا بو زمانی کوردی ده ربکه یان : شتی و امان هه یه پی بگوتری « راکار » له باتی - راناو - !؟.

7- گه ردانی کاری - هه - له دوخی نه رییدا :

له روی سو راخ و رسته سازیه وه تاثیره ریسه م دایه . کاری - هه له دوخی نه رییدا ، ده سویت و تی ده چی . زمانه که شه بوخوی وه ستایه ؛ دوا ی تی چوونه که ساختمانیکی نه و تو ی بو سازده دا که مه به سستی ته و او ی پی وه دی بهینی . هاو کیشه که شی هر نه مه نده یه : [.. نامرازی / نی + راناوی لکاوی کارا] سه لیکه ی زمانه که به جوریکی سازاندوه که به رامه ی کاره تی چوه که به رنادا . وهک له م نمونانه دا :

1- من نیم ، نیوه نین ، نه و نیه .

2- نیمه ، نیمانه ، نیمن ، نیه تی .

نه و کاره به ساده یی ده رکه و توبی یان تی چووی ، نه به ستر او ته وه به دیاردی کردنی کاته وه بو یه ناویشی ده به ن به کاری نیستا .. له م دوخی نه رییه دا ، له ره تی کاره تینه په ره کان لای داوه ، که نه وانی دی نامرازه کانیا ن بریتین له - نا ، نه ،

مه - نه میان به ته نی دواي تی چون [نی] ده بیته
جی گری و + راناوی کارا . نه م قالبهش ده قیقی گشتیه
له زمانه هیندونه وروپیه کاندای ، چه نده گوپانی به سهردا هاتنی
سیمای خوی بزرنه کرده ، به لام له هیندیه که دا نامرازه که و
کاره که - نه هی - پیکه وه له گهر داندان . له فارسی وه هندی
شیوهی کوردیدا به شیکی سواوهی له تک نامرازی [نی] دا ،
ده مینیتیه وه . به دووریشی نازانم که جیابوونه وهی نه و نامرازه له
ناهنگی نه وانی دی هویه که ی بگه ریته وه بو تاوی سوانه وه و
پاشماوهی - نه هی - بی ، به تی چوونی - ه . ه - ومانه وهی
داکشای - ی - به شه کاره که و به رواله تی - نی -
خوی داپشتوه . ده قه ئینگلیزیه که ش هر به تاوی هه مان
سوانه وهی و به کرکه ی خویان NO = نوو .

له وهرگرتنی راناوی که سی سینه می تاکیشدا وهک
له مه وپیش گوتم ریزپه ره و ده بووایه وهری نه گرتایه .
وای بو ده جم نه گهر نه و راناوه ده گمه نه ش وهرنه گری
ساختمانی ده سته رسته ی بو فراهه م نایه چونکه له لایه که وه
کاره که تی چووه ، ماوه ته وه راناوه کان له بیجگی که سی
سینه مدا ، له گه لیان جوت بووه وهک [نی + م ، نی
- ن ..] جابیتو له که سی سینه میشداو بوتاک نامرازی نی -
قه واره یه که ره گه ل خوی نه خا نه و نامرازه که به ته نی
ده مینیتیه وه ، نه وسا به هیچ ده ستووریکی زمان تاکه نامرازیکی
نه فی به بی کارو به بی راناوی کارا توانی نه وهی نیه که ته عبیر
له رسته یه که بداته وه . وهک نه وه وایه له نانووسم - دا ،
به ته نی - نا - ی نامراز جی گری کارو کارا بی و مه به سته
رسته یه کیش رابگه یه نی نه فسانه هیما ی ناوا سه مه رهش له
زمانی قسه دا به دی ناکری . که واته ریزپه پرو سازدانی راناوی
که سی سینه می تاک ده گه ریته وه بو نه و نهینیه زمانیه ، نه گهر
بو باری سه رنجیش بی نوبه ره بیری خومه . نه و خواسته زمانیه
نه وه ندهش گرنگه له کویدا به رنگاری بزویین بوو ئینفونیکی
له لارا بو ده هینی یان به کارلیکی خوی دهی هینیتیه ناراه ، وهک
له م نمونانه ی خواره وهدا :

- هه + یه + ه ی راناو = هه یه .

- نی + یه + ه ی راناو = نییه .

یان :

نی + ه ی راناو = نیه / به هه ل چه رخانه وهی داکشای بو

نه بزویین .

له دوخی خاوه نیدا :

- هه + یه + ه ی + تی له مپه ر + ی / خاوه نی = هه یه تی .

- نی + یه + ه ی + تی = نییه تی / یان - نییه تی .

هینانی نیو بر یان بلیم - له مه پهر = حاجز ، ده که ویته
نیوانی دوو بزویینه وه تا هه ردو وکیان گو بکرین و له به رساختمانی
وشه که ، هیچ کامیان له نیونه چی . نه ویش به پی ی ناخاوتنی
شیوه کان و کاری میکانیکی خودی زمانه که دهنگه کونسنانتی
نیو بر بارلی گو پین و جورا و جوری ی لی سازده بی . به نمونه
له یه که شیوه ناخاوتندا و له یه که ساختماندا دوو دهنگه
نیو بری جیا په یداده بی وهک

- هه + یه ی کونسنانتی نیو بر + ه ی راناوی کارا + تی
نیو بر + ی / ی راناوی ته مه لوک .

یان له ناخاوتنی کرمانجی ی سه روودا به گشتی و به کزی
له موکریدا له باقی (یه) نیو بر [ن] ی ده که نه له مپه ر ، وهک
[نی + ن + ه ی راناو = نییه = نیه . یان له م به یته
فولکلوریه دا : « میر به قوربانت ده بم ، خو نانی ناغایان بو
نوکه ران منه تی [نییه]

هه ر نانی خوت به فکره نه مه گی منی قه له نده رت به فکر نییه »

8- گرفتنی رینووسی « نیه » :

به سه رنجدانی نووسین و به ره می نه دیبان و زمانه وانه کانمان ،
تیکرای نه م قالبانه له بیته و به رهدان و بی نارامییه کی ته وای
پیوه دیاره 1- نیه / 2- نییه / 3- نییه ؟ .

به گویره ی نه م هاوکیشه یه [نی + یه ی نیو بر + ه ی
راناو ، نمونه ی دوهم و سینه م راستن و له مپه ری - یه - ی
دوهم له دهره وهی وشه که وه هاتوه . نه وجا له به ره وهی که دوو
برگه ی ته واره زور به ی نووسه ران به شیوه یه کی لاسایی جیا جیا
دهی نووسین . له لایه کی که شه وه که پیتی (ی) له خویدا
نووسه که و پیویست به ده ست لی هه ل گرتن ناکا راستر نه وه یه که
به یه که وه بنووسری - نییه - نهک - نی یه . هه ندیکی
دیکه شمان نهک به تاوی فونولوژی به لکو له به رسووک دهستی و

ناهنگی - چیه - له وجوره وشانه دا ، نیوبریان له دهره وه بو ناهین .

سه رچاوه و په راویز :

- 1- گوډاری په روه رده و زانست ژ 12 و 13 / هه - ی سواوه نووسینی ماموستا عبدالله شالی . شه ویش نمایشیکه و بو قوتابیانه و ، لیکولینه وه و به راوردی تیدانه کردوه .
- 2- فرهنگی خال .
- 3- خورده اوستا موبد اردشیر .
- 4- فرهنگی اوردو فارسی چاپی بمبای .
- 5- القواعد الاساسية لدراسة الفارسية / د . ابراهیم امین الشواربی / چاپی قاهره .
- 6- گوډاری روشنبیری نوی ژ 94 / رهڅخه ی ماموستا عبدالستار کاظم له کتیبی - کیشیه که له ریزمانی کوردیدا - نالانی .
- 7- بو کتیبی شرح الشمسية - له زانستی مه نتیقا .
- 8- دواژماره ی روژنامه ی برابیه تی - وه که له یاد مینی و له سالی 1971 دا . نووسینی - نالانی .
- 9- توحفه ی موزه فرهیه ، بهرگی یه که م . ل 99 - ئوسکارمان .
- 10- دواوانیک بو رینووسی کوردی / دست نووسی نالانی .

بو ناکاداری

خوینه رانی نازیز ناکادار ده که یه وه که له ژماره «28» ی گوډاره که ماندا هه له یه که رووی داوه ، شه ویش بریتی یه له و جی گورکی یه ی که له لاپه رپه (86 و 89) دا رووی داوه ، واته لاپه رپه ی 86 چوته شوینی لاپه رپه ی 89 و به پیچه وانه لاپه رپه کان راست ده که ونه وه و داوای لی بووردنیش ده که یین .

اروان

سووک گوته نی خویمان راهیناوه به نووسینی شه قلی یه که م ، که دهنوسن « نیه » .. دیاره کونه نووسینه کانی منیش شه و تی چرانه یان پیوه دیاره به لام دوا ی باقی کردنه وه و لیکولینه وه م ، چند سالی که له سهر شه قلی « نیه » دهروم و په یونیشی به هاوکیشیه یه کی ورده وه هه یه .. به لای زور که سه وه شه و نده ناماقوله به کاریکی جادویی نه شیایان داناوه و رهڅخه شیان لی گرتوم .

که شه و ریپازه شم ره چا و کردوه ، شه لبه ته چاولیکه ریانه ره دوی نه که وتوم مه سه له که ش ته نیا له به ر نازداری ی [نیه] نیه . شه و هاوکیشیه یه چندان گرفتی زمانه وانی پی دهره ویته وه ، بو نیره ش ناشی بینیان لی بگرم . به کورتی هه ر شه م نده ی لی دهره که مه وه :

دهنگه بزوینه کانی [و ، وو ، ی ، یی] که به رهنگاری دهنگه بزوینی دی بوون ، له خویندا شه و میانه یه یان هه یه که هه ل بچه رخیته وه بو کونسنانت و دهنه وه به راییی برگی ی کراوه و نیمچه بزوین له پیش خوینانه وه به جی ده هیلن . شه گره شه م هاوکیشیه یه ره چاونه که یین شه و ته که ره یه که دهڅخه یه ریزمانه وه ، به نموونه له یه که شیوه ناخاوتندا او بو یه که مه به ست له یه که دهر بریندا ، زمان شه و نده به ره لانیه دوو مورفیم دابه زینی وه که بلین : له داری به پروو - دا داکشاوی - ی - نامرازی نيزافه یه و له جه وه ردا جیاوازه له نامرازی - که لای داربه پروودا - چونکه شه میان نه بزوینه . واته بنووسین ناوازی نيزافه دوانه یه که میان داکشاوی - ی و دوه میان - ی - کونسونانت . سه ليقه ی زمان شه مه یه له و تاکه ناخاوتنه داو له و فریزه دا نامرازه بنه رته یه که ته نیا بزوینه داکشاویه که یه به لام له که لای داردا ، ناچاری ی گوگردن که له که ل بزوینی هه ل کشاودا ترنجاوه هه لی چه رخانه دوه ته وه به نه بزوین . شه و کارلیکه ش ته نیا له شه و بزوینانه دا په ی داده بی که له مه و به ر دیاردی کران . شه مه ی گوتم نیگایه که بوو له کیشیه یه کی به رین و مه سه له یه کی نالوزدا .

که واته که ردان و هاوکیشیه ی « نیه » به لای منه وه به م چه شنه یه : [نی + ه] به هه ل چه رخانه وه ی داکشاو بو - ی - ی نه بزوین = نیه / شه مه ش له خویدا دوو برگی یه و بزوینی برگی ی یه که م نیمچه ژیره و به م پیته عه ره بیاننه نانوسری شه مه ش نووسینه راستیه که یه تی ، [Niye] له سهر